

A lappok Norvégiában.

(Második közlemény.)

A lappok táplálkozása.

Táplálkozás dolgában a norvég lappok három csoportja között elég nagy különbség van. És ez természetes; hiszen a nép táplálkozása szoros kapcsolatban van a foglalkozással. A nagy különbség mellett mégis észlelhető néhány közös nemzeti vonás, főképen az étkezés berendezését illető szokásokban, de részint az eledelekben is.

A nomád lappok táplálékának legnagyobb részét a rén-szarvas szolgáltatja; ilyenek a hús, vér, háj, velő és tej.

Ezek mellett fontos szerepet játszik a liszt, részint kenyér alakjában, részint pedig mint alkotó része annak a közös lapp ételnek, a melyet vizes-tejből és lisztből főznek. A húslevesbe is tesznek lisztet.

Kisebb jelentőségű a nomád lapp háztartásban a hal, ámbár nyáron a tavak és folyókban szívesen halásznak, ha a rénnyaj őrzésétől és fejésétől ráérnek. A tengerparton nyaraló nomád lappok az ottani halászoktól szerzik be halszükségletüket.

A vadászatból általában ritkábban nyernek táplálékot.

Növényi táplálékkal kevésbé élnek, főzelékük egyáltalában nincs, hacsak ide nem számítunk néhány vadon termő növények leveléből tejbe főtt ételt. Friss réntejet, vízzel felhígítva, gyakran esznek különböző eperfélékkel keverve. Tej nélkül nem igen szoktak ilyenekkel élni. Azonban van egypár növény, melyet szívesen esznek magában is; ilyen főként az ú. n. *angelica archangelica*, közel embermagasságnyi növény, melynek gyökerét és szára belét eszik.

A legnagyobb hátránya az eredeti lapp kosztnak épen az, hogy a növényi táplálék majdnem teljesen hiányzik belőle; máskülönb a koszt tápláló, ha nem is nagyon jóízű. Fűszert a nomád lappok nem használnak, de sőt igen.

Az ételkészítésre vonatkozólag itt csak egy pár főbb vonást említek:

A húst legnagyobbbrészt főzve eszik, sült húst csak ritkán. A rénszarvas legértékesebb részeit pedig (pl. ezombját) a nomád lappok nem szokták maguk megenni, hanem eladják. A szegyet rendszeren megfűstölik, vagy megszáritják s vándorlásuknál ez egyik főeledelük. A vérből hurkát, gombócot stb. csinálnak, azonkívül az erős lapp vérlevest, melybe húsdarabokat és májat tesznek. Háját, jól megfűstölve, sütésnél használnak, levesbe is teszik, néha kávéba is, ha tej vagy sajt nincsen.

A réntejből készített sajtnak különös, erős íze van, ámbár egészen jó, csak meg kell szokni. A régi savanyú tej szintén csemege számba megy. Ősztől fogva egész télen át tartanak tiszta tejet és tejes „főzelékeket“, fagylalt alakjában, rénszarvas tomlóbe téve.

A lapp kenyér lepényféle sütemény. Lisztből, rendszeren orosz rozslisztből, és vízből sűrű tésztát gyúrnak, kézzel kinyújtják, miből aztán lapos, kb. két decziméter átmérőjű köralakú lepényt sütnek a tűzhely parázsán, vagy lapos kővön. Ez a „parázs-lepény“ frissen elég jóízű, de mikor már kihült, nem nagyon ízletes.

A nomád lapp mindennapi háztartása vizen és tejen, illetőleg vizes-tejen kívül még csak egy italt ismer: a kávét. Ezt pedig szertelenül gyakran használják. És a lapp kávé jó erős. Magát a fekete kávét ugyan korántsem főzik olyan erősre, mint itt Magyarországon, de a tejes-kávé jóval erősebb, mivel csak kevés tejet tesznek belé. A cukorral a lapp éppen úgy bánik, mint a norvég paraszt: szájába vesz egy kis darabot és úgy iszik rá kávét, a meddig a cukordarab tart.

A letelepült lappok, különösen a folyómenti lappok táplálkozása jóval változatosabb, mint a nomádoké.

A jómódú folyómenti lapp kamarája mindig el van látva rénszarvashússal, friss és szárított alakban, gyakran rénszarvas-

sajttal és más, rénszarvasból nyert élelmi szerekkel. Mindezeket a nomádokkal való szoros érintkezésüknek köszönhetik. Saját gazdaságukból kerül ki a juhhús, néha marhahús, tehéntej, vaj, juhsajt és lazac.

A folyómenti lappoknál a lazac olyanforma szerepet játszik, minőt a rénszarvas a nomádoknál: t. i. ez a pénzszerzés egyik főeszköze. A nagyobb lazacokat rendszeren eladják. De marad bőven saját háztartásuk számára is. Nem adják el az egész halat, fejét és gerinczét levágják s ezeket meg a kisebb lazacokat, ők maguk használják el, frissen főzve. A nagyobb lazaczokból is legalább néhány darabot egészen a maguk számára tartanak meg. Ezekből lesz a „beszózott hal“, a mit egész éven át lehet kapni jómódú folyómenti lappnál.

A lazacson kívül másfajta halat is esznek a folyómenti lappok, sőt tengeri halat is, ha nincs messze a tenger és nem nehéz a szállítás. A tengeri halat leginkább beszózva eszik.

A vajaskenyér mindennapi étel a jobbmodú folyómenti lappoknál. A kovászos kenyér a lepény mellett mindinkább általánossá válik, főkép a lappok haladásáért lelkesülő némely norvég papné fáradozása következtében, kiktől a lappok is lassankint megtanulják a kenyérsütést. A lepény a letelepült lappoknál rendszeren nagyobb, mint a nomádoknál, 3—4 deciméter átmérőjű, gyakran nem köralakú, hanem hosszúkás, a vas-kemenczén sütik.

A tejesvízben főzött lisztes eledel a folyómenti lappoknál is gyakran előfordúl, csakhogy itt tehéntej, nem rénszarvastej szerepel. Aludttejet is igen gyakran esznek.

A növényi táplálékot illetőleg a folyómenti lappok jobb helyzetben vannak, mint a nomádok, a mennyiben burgonyát tarthatnak (a sátorban a burgonya megfagyna); de általános használatba nem jutott még náluk. Más növényi táplálék — nem számítva a lisztet — jóformán nincsen. A fent említett tejes „főzelékek“ már kimentek a divatból a folyómenti lappoknál.

Fűszerek: bors, fahéj, ánizs stb.

A kávéra nézve a folyómenti lappokra is illik az, a mit fent említettem a nomád lappoknál, csakhogy ők tehéntejjel, (illetőleg tejszínnel) iszszák. Különben a theát is, sőt a csoko-

ládét is ismerik, ámbar csak ritkán használják s majdnem kizárólag úri vendégek kedvéért.

A tengerparti lappok kosztjában a hálnak jut a főszerep. A hal mellett a kenyér meg a lisztpép a legfontosabb. Tehát nagyban ugyanaz a viszony, mint a nomád lappoknál, azzal a különbséggel, hogy a rénszarvas helyét a hal pótolja.

Hús, tej és vaj általában sokkal kevesebb a tengerparti lappoknál, mint folyómenti testvéreiknél. Aránylag bőven van náluk juhhús, de a marhahús és rénszarvashús kevés. Megjegyzendő, hogy borjúhúst a tengerparti lappok, mint a lappok általában, nem esznek szívesen. A borjúkat inkább eladják, megtörténik az is, hogy egyenest eldobják. Disznóhúst szívesen esznek, de drága nekik. Maguk nem szoktak disznót tartani.

Tengeri állatok, fóka, czethal, delfin húsát is megeszik, de csak más étel hiányában. Némely tengeri madarat is megessznek. A vad húst, pl. a nyulat és hófoglyot, ők, mint általában a lappok mind, nagyon szeretik, de csak ritkán jutnak hozzá és akkor is inkább eladják, mert ez nekik drága eledel.

A tejet legnagyobb részt aludttej alakjában eszik. Különböben sok mindenféle ételre használják, hogy csak egyet említsek, a tejet sziruppal összekeverve is eszik. Sajtot csak juhtejből készítenek s azt majdnem kizárólag arra használják, hogy a kávéba teszik.

Kenyerük nagyobbrészt lepényféle, de sok helyen kovászos kenyeret is használnak. A közönséges, orosz rozslisztből és vízből készített lepényen kívül van több, ritkábban használt kalácsfajta: vér-kalács, vérrel csinálva víz helyett; agyvelőkalács, rénszarvas vagy juhagyvelőből és lisztből készített sütemény (ezt a kettőt a nomád lappok is használják); halikra-kalács (halikrából és lisztből), kovász-kalács (kovászos tésztából). A vér-kalácst, agyvelő-kalácst és halikra-kalácst inkább csemegének, mintsem rendes ételnek tekintik.

Még több különös nyalánkságot jegyeztem fel a troldfjordeni lappok közt jártamban. Curiosumképen felemlíték egy néhányat.

Első sorban említendő a sok különféle „halhurka“, mely abból áll, hogy a kimosott halgyomrot megtöltik halmájjal, liszttel, darával, bogóval vagy növényi levelekkel stb. és megfőzve szeletekre vágják és kenyér nélkül eszik.

A halfejet is megfőzik, a csontokat kiszedve összegyúrnák halzsírral s megsózva kenyérrel eszik. Friss halzsírt és darát főznek vízben és tejjel eszik. A száraz juhsajt (esetleg darával), vízben főzve, karácsony esti eledel volt régebben. Most már nem használják, helyette kávéat isznak.

Egyáltalában a kávé sok régi lapp nyalánkságot pótol. A tengerparti lappok ép úgy szeretik, mint a folyómentiek, meg a nomádok. A kávé mellett azonban néhol theát is használnak, részint különféle thea-pótléket is (vadon termő növények leveleit). A növényi táplálékra és fűszerre nézve a folyómenti lappokról mondtak a tengerpartiakra is állanak.

Fölösleges talán említeni, hogy a tengerparti lappok közt sokan vannak, a kik étkezés dolgában is a norvég halászok és parasztok példáját követik. Ez az ételneműek tekintetében, de még inkább az étkezést és az evés idejét illető szokásokban nyilvánul. Ebben a tekintetben a tulajdonképeni lapp szokásokat igen könnyű megállapítani.

Lapp szokás szerint az evés nagyon primitív módon történik. Vagy többen együtt ugyanazon tálból, illetőleg tányérből vagy pedig egymás után esznek. Külön tányér az egyes személyek számára nincs. Villát nem használnak, csak kést (mindenki saját kését) és a tűz újját. Levest és híg ételt kanállal esznek, gyakran mindenkinek saját kanala van. Kávés csésze rendszeren több van használatban. Mikor többen esznek, vagy isznak egymásután ugyanabból a tányérből, vagy csészéből, nem szokták közben kimosni. Evés után azonban rendszeren megmossák az edényeket.

A letelepült lappok kezdetleges ebédlő asztalát már a lakásról szóló részben említettem. A főzés szép nyári időben inkább kint az udvaron, szabad tűznél történik.

A lapp főétkezés este történik. Ez szabály, melyet mindenütt és mindig megtartanak, mikor rendkívüli akadály nincsen. Nyáron azonban, mikor sürgős dolguk van, mindenki akkor eszik, mikor ideje és étvágya van. Reggel mindig kávéat isznak először. A kávé után következik rendes körülmények közt a tulajdonképeni reggeli, mely a megelőző nap estebédjének maradékából szokott állani. A déli ebéd rendszeren kisebb jelentőségű, mint a

reggeli. Délután esetleg valami ozsonafélét esznek. Délelőtt és délután is kávéznak, néha többször is. Néhány vidéken a tengerparti lappoknál egész éven át más határozott idejű étkezés nincsen, mint az estebéd és — esetleg — a reggeli, közben pedig csak kávéznak és valami keveset esznek.

A munkamegosztás a lappoknál.

Az ételkészítésnél már szembe tűnik, hogy a két nem közötti munkamegosztás más a lappoknál, mint a szomszéd népeknél. Megjegyzendő ugyanis, hogy a lappoknál az estebéd főzése nem a háziasszony vagy női cselédek, hanem a házigazda dolga.

Ennek a szokásnak pogány vallásos alapja van és kapcsolatban áll több régi, a nőket illető, de már elévült tilalommal, melyek arra mutatnak, hogy a lappok a nőket időközönkénti tisztátalan lényeknek tartották.

Egyéb munkában a nők vesznek nagyobb mértékben részt, mint a norvégeknél szokásos. Ez főképen a letelepült lappokra nézve áll. A nomádoknál a munka többnyire másfajta, úgy, hogy a munkamegosztás összehasonlítására kevesebb alkalom van.

Különösen a tengerparti lappoknál a nők is részt vesznek sok olyan munkában, mely norvég felfogás szerint kizárólag férfi munka: az erdőn fát vágnak, haza húzzák, felfűrészelik, felaprózzák, a kaszálásban és a halászatban is részt vesznek; tengeri hínár¹ vágása kizárólag a nők munkája. A házi munkákban viszont a férfiak vesznek nagyobb részt, mint a nomád és folyómenti lappoknál; azonkívül, hogy az estebédet főzik, gyakran a kenyeret és más ételeket is ők készítik.

A folyómenti lappoknál a lazaczhalászat kizárólag a férfiak dolga. Egyéb halászatban a nők is segédkeznek. A csolnakázásban is részt vesznek. A legtöbb leány és fiatal asszony bámulatos ügyességgel tudja hajtani a különös alakú, hosszú és keskeny lapp-csolnakot. A csolnakot a lappok lefelé evezővel, felfelé pedig hosszú rudakkal hajtják. Rendesen ketten vannak a csolnakban, egyik az elején, másik pedig a végén áll és a

¹ A hínár takarmányúll szolgál. Halfejjel és szénával főzik össze vízben.

csolnakot — a part mellett, a hol nem mély a víz — rúddal taszítják. Evezésnél csak az egyik evez, a másik pedig kormányoz.

A ruha varrása (a sarut is beleszámítva) és a saru-széna készítése az összes lappoknál női munka; fából, szarvból és fémből való tárgyak készítése ellenben kizárólag férfi munka.

Vadászattal csak a férfiak foglalkoznak. Különben a vadászat most korántsem olyan nagy jelentőségű a lappoknál, mint régebben, — még a nomád lappoknál sem.

A nomád lappok különleges viszonyai között a munkamegosztás a következőkben nyilvánul:

A rénszarvasnyáj őrzése és fejése férfiak és nők közös munkája, nyájok őrzésétől csak a háziasszony, öreg emberek és gyermekek vannak felmentve. Ebben a munkában igen fontos szerepe van a kutyáknak. Csak a kutyák segítségével lehet a nyájat összetartani és fejtés végett haza hajtani. A rénszarvas ugyanis csak félig-meddig szelíd állat. Ha otthon van is a nyáj a kerítésen belül, a fejtésre kiszemelt rénszarvassal nem lehet úgy bánni, mint a közönséges tehénnel. Minden egyes állatot hosszú hurkos kötéllel kell megfogni és a fejtés alatt kötve tartani.

A rén-levágás, feldarabolás stb. mind férfi munka. A rénvágás főképen őszszel történik (szarvasbikákat csak akkor vágnak). Különben egész télen át szoktak annyi rénszarvast (ökröt) vágni, a mennyi a háztartásra szükséges. Nyáron csak kivételesen vágnak egy-egy rénszarvast, tavasszal pedig soha, mert a bőr akkor egészen értéktelen. A bőr kikészítése női munka.

Költözködéskor a család minden tagja közreműködik. A téli költözködést a szánakat vonó rénökrök és a skík (lábszánkók) megkönnyítik. Minden szánat csak egy-egy ökröz hús és 5—6 ilyen ökrös szánt összekötnek sorba s az ilyen sort *raido*-nak nevezik. A *raido* első szánjában ül — vagy az első ökröt vezeti — a családnak valamelyik férfi vagy nő tagja. Kétféle szánt használnak: az áruszállításra nyitott szánkát, személyszállításra deszkával félig befedtetet; mindkettő elől hegyes, csolnakformájú.¹

¹ A nomád lappok nyári életéről érdekes leírás van magyarul dr. Halász Ignácztól a „Földrajzi Közlemények“ 1890. évi IX.—X. füzetében, „Nyolcz nap a Skaltstugu-hegységbeli lappok közt“ cím alatt. Ez ugyan egy svéd-

A lappok typusa és jelleme.

A mint már fentebb is említettem, igen nagy különbség van a lapp néptypus és a körülalakó népek, skandinávok, finnek, oroszok között.

A lapp typust következőképen írja le a svéd tudós, dr. Wiklund K. B. „Om lapparne i Sverge“ (A lappok Svédországban) cz. könyvecskéjében, melynek anyagbeosztását ebben a cikksorozatban nagyjában követem.

„A lappok rendesen közepes magasságnál alacsonyabbak és meglehetősen gyenge testalkatúak; különösen a nők kicsinyek. Magas lapp ritkaság, ámbár néhány vidéken előfordulnak a nélkül, hogy fajkeverést gyaníthatnánk. Düben G. a lappokról írt munkája szerint a férfiak átlagos magassága 1.5 méter. A lábszár meglehetősen rövid szokott lenni; a keresztbe tett lábön ülés következtében a lappok gyakran görbelábúak. Láruk és kezük kicsiny, izomszervezetük jól kifejlődött, különösen az alsó végtagokon, — a szabadban való folytonos gyakorlás következtében. Járásnál és skizésnél kitartásuk bámúlatos; teherhordásnál is nagy a szívósságuk. A lappok rendesen soványak; a kövér lapp ritkaság. Bőrük színe világos, barna-szürkés, vagy barna-sárgás árnyalattal. Felnőtt személyek arca és keze sötétbarna színt nyer az időjárástól és szélétől, de ritkán látható náluk az a napbarnította piros szín, mely a svédeknel közönséges. A haj egyenesszalú és merev, színe rendesen barna, gyakran egészen fekete; későn őszül, a kopaszság ritka. . . . Szakáluk meglehetősen gyér, bár némely vidéken sűrű szakálú lappok is láthatók. Szemük színe rendesen sötét (fekete-barna, vagy szürke-barna), gyakran kékes, vagy szürkés is. A szem mélyen fekszik és idősebb személyeknél gyakran gyuladt és könnyes, a szabadban élés viszontagságaitól és a sátor füstje miatt; a vakság elég gyakran fordul elő. A szemnyílás keskeny és összeországi lapp faluról beszél, de nagyjában a norvég nomád lappokra is alkalmazható.

Itt csak azt említem meg, hogy a norvég nomád lappok nagyobb része nyáron rénszarvasaikkal együtt a tengerparton tartózkodik, nem pedig fent a hegyeken.

húzódott, különösen idősebb személyeknél, de csak ritkán áll ferdén. Látásuk éles, mert folytonosan gyakorolják a rénszarvasok után való figyelemmel a hegyeken. Azért a lappok rendszeren messzelátók, a rövidlátóság ritka náluk. Orruk rendszeren rövid és formátlan, gyakran széles; a sasorr ritkaság. Szájuk széles, foguk jó, bár idősebb személyeknél igen elkopott; fogfájás náluk a kávé behozatala előtt ismeretlen volt. Az áll gyakran hegyes és előre álló, a mit némely vidéken magok a lappok jellegzetes, ámbár nem szép fajsajátságának tartanak. Arczuk nagyon széles, pofacsontjuk kiálló . . . Homlokuk rendszeren alacsony és széles, felnőtt személyeknél erősen ráncos. Szép arcot sohasem láthatni. A koponya igen rövid, szélességéhez viszonyítva (brachycephal) . . .“

Túlzott állításnak tartom, hogy „szép arcot sohasem láthatni“ a lappok közt. A fiatalok között bizony akad csinos is, én láttam köztük olyan leányokat és legényeket, kiket bátran lehet szépek is mondani. Az igaz, hogy a lappok, különösen az asszonyok, igen korán megöregednek és ekkor majdnem kivétel nélkül csúnyákká lesznek.

Különben megjegyzendő, hogy Norvégiában csak a nomád lappok tüntetik fel tömegesen a tiszta lapp typust, a letelepült lappok közt ellenben igen sokan vannak, a kik embertani tekintetben nem nagyon különböznek a skandinávoktól, vagy a finnektől. Néhány vidéken az egész lapp lakosság olyan fajkeveréknek látszik, melyben az idegen alkotórész jóval nagyobb az eredeti lappnál, így például Karasjokban (folyómenti lappok) különösen a finn elem szembetűnő.

A tengerparti lappok között, a legtipikusabb lapp arcok mellett, tiszta germán vonású arcokat is láthatni és e két szélsőség között gazdag változatokban mutatkoznak a fajkeveredés különböző fokozatai.

* * *

A lapp nép jelleméről egymástól nagyon eltérő képeket rajzoltak az írók, különösen régebben, a mikor e tekintetben a legnagyobb egyoldalúság uralkodott: vagy erősen idealizálva, vagy igen kevésre becsülve nyilatkoztak a lappok jelleméről. Mostanában azonban józanabb felfogás jutott érvényre.

Az én tapasztalataim főként ugyan letelepült lappok köréből valók, de olyan vidékekről, a hol a nem-nomád lappok szoros érintkezésben állanak a nomádokkal, a kikhez nagyrészt vérségi kötelékekkel is vannak fűzve.

Általános volt az a vélemény, hogy a lappok mindig bizalmatlanok az idegen iránt, — ezt egyfelől azzal akarták megmagyarázni, hogy a lappok mindig elnyomatást szenvedtek a szomszéd népek részéről, másfelől pedig ezt is a lapp jellem rovására írták.

Az én tapasztalataim szerint a lapp bizalmatlanság nagyrészt mese. A lappok jól tudnak különbséget tenni idegenek és idegenek közt és hamar tisztába jönnek azzal, hogy kivel van dolguk és minő szándéka van az illetőnek. A jó szándékú idegent barátságosan fogadják. Ezt ugyan nem szokták mindjárt szavakban kifejezni, mert idegennel szemben illőnek tartják a tartózkodást. Az idegen iránti udvariasság és a maguk méltósága ezt egyaránt megköveteli. Azért jobban szeretnek látszólag közönyösséget mutatni, mintsem tolkodást, ha érdeklí is őket az idegen. Ezt a tartózkodó hallgatást sokan bizalmatlanságnak, vagy előzékenység hiányának tulajdonították. Pedig könnyű meggyőződni, hogy ez téves felfogás. A ki velük bánti tud, nemsokára teljes bizalmukat élvezheti. Csak mesterkéletlen barátsággal legyen irántuk az ember és az ő szempontjukból tekintse a dolgokat, de úgy, hogy ez ne tűnjék fel erőltetettnek.

A lappok véralkata inkább élénk, mint közömbös s általában közlékenyek, bár hallgatni is jól tudnak. A mindennapi életben, mikor otthon vannak és semmi sincsen, mi kedélyüket mozgásba hozná, akkor bizony nem sokat beszélgetnek egymással, különösen a letelepült lappok. A nomádoknál a hétköznapi élet is sokkal változatosabb és könnyebben akad beszéd-tárgy. Azonban ha valami történik, pl. ha vendég érkezik, akkor a társalgás élénken folyik. Ha kint vannak a szabadban, vagy pedig útatáson, akkor lehet legjobban a lappokat megismerni. Nehány napos esolnokon útatás, főként ha több esolnának van együtt, jó alkalmat nyújt erre.

Mikor vidáman lobogó tűz körül heverve fáradságaikat pihenik és a jó erős kávéból új erőt merítenek, akkor közvet-

lenül mutatják sajátosságos jellemüket. Szakadatlanul folyik a beszélgetés, élénken, hangosan, közbe-közbe víg kaczagással; vagy ha a társalgás komoly, pl. vallásos dolgokra tér, erős vitatkozásba merülnek s ilyenkor a legerősebb szavakat használják egymás ellen, de pár perc múlva megint kedélyesen barátkoznak, mintha mi sem történt volna. Ebben már az a gyerekes naiv vonás nyilvánul, mely a lappokra nézve igen jellemző. Ez tűnik fel gondolkodásmódjukban is, különösen mikor magasabb szellemi dolgokról van szó. Nem mintha felfogó képességük hiányzanék ilyen dolgok iránt, de ítélőképességük gyönges azért gondolkodásuk könnyen egyoldalúvá és ferdévé válik.

Felfogó képességük egyáltalában meglepő éles, főként olyan dolgokra nézve, melyek az ő saját kis világukba tartoznak. Útközben a lapp ezer apró tüneményt vesz észre, a miről az idegen útnézőnek sejtelve sincs. Olyan dolgokról is, melyek előtte teljesen ismeretlenek, jól tud képzetet alkotni magának, ha csak egy kicsit megmagyarázzák neki. Nagy érdeklődéssel viseltetnek a nagy világ eseményei iránt, szinte megható a tudnivágyásuk.

A lappok igen tanulékonyak, s általában minden befolyás iránt fogékonyak. A magasabb műveltségre mégis kevés hajlandóságuk van. Gyakran tapasztalni, hogy lapp ember, a ki valamivel többet tanult, mint a többi, nevetségesen felfuvalkodott; nem tudja megemészteni, a mit tanult. A tanulás terén általában nem sokra viszik. Elég sok lapp fiatal ember kapott kiképzést norvég állami tanítóképzőben, de legtöbben csak középszerű vagy még kevesebb sikerrel végezték tanulmányaikat. Dicséretreméltó kivételek ugyan vannak, de nagy ritkaság, ha valaki folytatta tanulmányait és például az egyetemre került, úgy mint sok norvég tanítójelölt. Ez összefüggésben áll az akaraterő hiányával, mely a lappokat általánosan jellemzi.

A lappok csak kivételesen szilárd jelleműek. Sokat akarnak, de keveset visznek végbe. Ezzel együtt jár az is, hogy sokat ígérnek, de nem igen tartják meg. Különbösen is gyakran tapasztalni a lappoknál, hogy szavuk nem megbízható, ámbár ritkán hazudnak készakarva. Pontos információt nehéz kapni tőlük. Szeretnek e helyett határozatlan kifejezésekkel élni.

A legkevésbé vonzó vonás a lapp jellemében az irigység. Ez bámulatos mértékben elterjedt. Minden külön előnyt irigyelnek egymástól és mindent elkövetnek, hogy maguk részére juttassák, ha például valami külön keresetről van szó. Ilyenkor nem válogatósak az eszközökben. De általánosan nem lehet mondani, hogy a lappok csalárdok.

Az igaz, hogy igyekeznek a keresésre való alkalmat felhasználni, de csalárdság nélkül, bár nincs kizárva, hogy a nomád lapp a maga javára használja fel az idegen vevő járatlanságát.

Erkölsi tekintetben a lappok egyáltalában elég magas színvonalon állanak. A hitvesi hűséget tiszteletben tartják. A házassági egybekelés azonban gyakran megelőzi a papi áldást. Törvénytelen gyermekek kevesen vannak.

A lappok nem szenvedélyesek. Szerelmi viszonyok a házasságon kívül ritkán fordulnak elő és házasságkötésnél még most is a számítás gyakran fontosabb szerepet játszik, mint az érzelem.

A családi élet rendszeren békés és látszólag szeretettel telt, a szülők és gyermekek közötti viszony jó, csak hogy a gyermekek gyakran túlságosan nagy szabadságot élveznek. Curiosumképen jegyzem meg, hogy soha sem láttam lappokat csókolozni, még anyát és gyermekét sem. Másfelől a gyász esetek iránt is annyira érzéketlenek, hogy a halálesetekkel szemben is feltűnően közönyösek.

A lappok előszeretettel a szeszes italok iránt nagyon túlzott adatok vannak forgalomban. Annyi bizonyos, hogy a lapp igen érzékeny azok hatása iránt, egy pár pohár pálinka után kiköppennek a kerékvágásból és mindenféle bolondságokat képesek elkövetni. Ez magyarázza meg a „lästadianizmus“ mozgalmat, mely az utolsó években keletkezett a szeszes italok ellen.

A dohány élvezését a lästadianizmus megengedi és ritka az a lapp férfi, a ki ne pipáznék, és pedig jó erős dohányt színek; eléggé elterjedt a bagózás is. A nomád lappoknál az asszonyok közül is többen pipáznak. A letelepült lappoknál a nők ritkán dohányoznak.